

Asiel en Migratie

Nederlands beleid Asiel en Migratie

Redacteur(en):
Tessa Martens

ministerie van Buitenlandse Zaken
Directie Voorlichting en Communicatie

070-348 49 78

18 mei 2004

	Inhoudsopgave	<i>Pagina</i>
1.1.1.1.1	1	

Q&A ASIELBELEID EN INTEGRATIEBELEID

ASIELBELEID

1. Op wie richt het terugkeerbeleid zich?

Het terugkeerbeleid richt zich op:

- personen met een reguliere verblijfsvergunning van wie de tijdelijke vergunning afloopt of wordt ingetrokken;
- personen die zonder verblijfstitel in Nederland verblijven (illegalen dus);
- uitgeprocedeerde asielzoekers

Meer dan 70% van alle asielaanvragen blijkt na behandeling niet gegrond te zijn. Van alle aanvragen voor een reguliere verblijfsvergunning wordt ongeveer 35% afgewezen. Naar schatting zijn er in Nederland ruim 100.000 mensen die geen rechtmatig verblijf hebben. Zij ontvangen geen faciliteiten (meer) van de overheid. De meesten verblijven in de grote steden. Het mag duidelijk zijn dat de inrichting en het besturen van een rechtstaat zich moeizaam laat verenigen met de aanwezigheid van een grote groep mensen die onrechtmatig in Nederland verblijft. Het onrechtmatig verblijf heeft bovendien tot gevolg dat betrokkenen een zwak sociaal-economische en maatschappelijk kwetsbare positie hebben, hetgeen weer kan leiden tot criminele activiteiten. Er is hier dus sprake van een politiek, bestuurlijk en maatschappelijk vraagstuk.

Ten slotte: terugname van de eigen onderdanen behoort tot de internationale verplichtingen van staten en deze verplichting wordt als zodanig ook erkend door de landen van herkomst. Hierbij is de identiteit en nationaliteit een vereiste. Aangezien veel asielzoekers (80%) ongedocumenteerd Nederland binnenkomen, is de terugkeer daardoor soms moeilijk te regelen.

2. Wat zijn de kernpunten van het Nederlandse asielbeleid?

Voorop staat dat iedereen asiel kan aanvragen in Nederland. Centraal staat de vraag of iemand bescherming nodig heeft tegen de autoriteiten in zijn land van herkomst. Is er bescherming nodig, dan krijgt betrokkene een verblijfsstatus en opvang. Is bescherming echter niet nodig, dan betekent dit dat betrokkene geen gevaar heeft te duchten in zijn land van herkomst en daar naartoe terug kan keren.

Tegen de beslissing van de immigratiedienst kan de asielzoeker rechtsmiddelen aanwenden bij de rechtbank. De beslissing van de immigratiedienst wordt in dat geval getoetst door de rechter. Mocht ook de rechter in laatste instantie tot de conclusie komen dat iemand geen bescherming in Nederland nodig heeft, dan is men uitgeprocedeed.

3. Wat is de inhoud van de Terugkeernota van de minister voor Vreemdelingenzaken van 21 november 2003?

Terugkeer vormt een integraal onderdeel van het vreemdelingenbeleid en wordt niet meer gezien als een sluitpost. Dat betekent dat reeds bij binnenkomst aan de grens tot aan het moment van vertrek alles in het werk wordt gesteld om de vreemdeling (zowel asielzoeker als illegaal) die geen verblijfsrecht heeft of krijgt al dan niet gedwongen te laten terugkeren naar zijn land van herkomst.

De kern van de Terugkeernota is dat de terugkeer van vreemdelingen die geen rechtmatig verblijf in Nederland hebben, wordt geïntensiveerd. Dit wordt gerealiseerd door een

effectievere toepassing van bestaande maatregelen, nieuw beleid en de combinatie tussen nationaal en internationaal beleid.

Uitgangspunt blijft dat iedereen die terug wil, ook terug kán. Primair is de vreemdeling zelf verantwoordelijk voor zijn terugkeer. De overheid speelt daarbij een faciliterende rol (zie vraag 8).

Vertrekt de vreemdeling niet zelfstandig, dan kan de overheid gebruik maken van zijn bevoegdheid het vertrek af te dwingen.

4. Welke aspecten zijn nieuw met betrekking tot het uitzetbeleid?

Voorop staat dat er geen sprake is van een nieuwe wet.

Het gaat in feite om het daadwerkelijk en effectief uitvoering geven aan reeds lange tijd bestaand beleid. Het opzetten van vertrekcentra is wel een nieuw fenomeen.

Het kabinet heeft besloten om een extra inspanning te doen om de terugkeer van de groep asielzoekers die is ingestroomd onder de oude Vreemdelingenwet, die van kracht was tot maart 2001, te realiseren. Het gaat om 26.000 personen. Op het moment dat deze personen uitgeprocedeerd zijn, zal men intensief en individueel begeleid worden om te werken aan een daadwerkelijke terugkeer en vertrek. Deze begeleiding vindt plaats in een periode van twee maal acht weken, waarvan de laatste periode vanuit een vertrekcentrum.

5. Wat houdt de 'eenmalige regeling' in?

De eenmalige regeling houdt in dat de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie op basis van een aantal voorwaarden een verblijfsvergunning kan toekennen. Om in aanmerking te komen voor deze eenmalige regeling geldt dat de vreemdeling aan elk van de onderstaande voorwaarden moet voldoen:

- ❖ de vreemdeling heeft voor of op 27 mei 1998 in Nederland een eerste asielaanvraag ingediend;
- ❖ de vreemdeling is op 27 mei 2003 nog in afwachting van een definitieve beslissing op deze eerste asielaanvraag;
- ❖ de vreemdeling heeft vanaf de indiening van deze eerste asielaanvraag tot en met 27 mei 2003 onafgebroken in Nederland verbleven;
- ❖ de verblijfsvergunning wordt niet verleend indien er sprake is van contra-indicaties (bijvoorbeeld gevaar openbare orde of nationale veiligheid, verstrekken onjuiste gegevens, achterhouden gegevens, twijfels over identiteit vreemdeling);
- ❖ de verblijfsvergunning wordt verleend indien de vreemdeling alle lopende verblijfsrechtelijke procedures intrekt.

6. Aan wie kent de minister voor Vreemdelingenzaken in het kader van de zogenaamde 'eenmalige regeling' een verblijfsvergunning toe?

Ruim 2.300 vreemdelingen krijgen op basis van de eenmalige regeling en de inherente afwijkingsbevoegdheid, danwel de discretionaire bevoegdheid van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, een verblijfsvergunning. Het gaat hier met name om personen die langer dan vijf jaar in Nederland zijn en die nog geen definitieve beslissing hebben gekregen op hun eerste asielaanvraag.

Dit aantal is als volgt onder te verdelen:

- 2.097 personen hebben in het kader van de eenmalige regeling inmiddels bericht ontvangen dat zij voor een verblijfsvergunning in aanmerking komen. Zij voldoen namelijk aan de objectief toetsbare criteria die voor deze eenmalige regeling gelden.

- Daarnaast zijn er tussen 14 januari 2003 en 1 oktober 2003 9.800 brieven bij het ministerie van Justitie ontvangen waarin werd gevraagd een verblijfsvergunning te verlenen in verband met schrijnende omstandigheden. Deze brieven waren met name afkomstig van vreemdelingen in procedure, van illegalen en van uitgeprocedeerde asielzoekers. Voor 220 vreemdelingen heeft bestudering van het dossier naar aanleiding van hun brieven ertoe geleid dat met gebruikmaking van de inherente afwijkingsbevoegdheid, hetzij op basis van de discretionaire bevoegdheid van de minister, alsnog een verblijfsvergunning wordt verstrekt.
- Aan een kleine, specifieke groep van zeventien personen die voorkomen op de zogenaamde Stari Mostlijst (asielzoekers uit Srebrenica) is besloten alsnog een verblijfsvergunning asiel te verlenen.

7. Hoe verloopt de asielprocedure?

Elke vreemdeling die in Nederland asiel aanvraagt, krijgt binnen 48 uur na zijn aanmelding bericht. De aanvraag wordt in behandeling genomen of als kansloos beoordeeld. Kansloze asielzoekers moeten Nederland direct verlaten. De anderen worden overgeplaatst naar een opvang- of onderzoekscentrum van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).

Als de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) van plan is de asielaanvraag af te wijzen, wordt de asielzoeker daarvan op de hoogte gesteld. De asielzoeker kan daarop reageren en duidelijk maken waarom hij het daar niet mee eens is. Bij het nemen van de uiteindelijke beslissing moet de IND ook ingaan op de reactie van de asielzoeker.

Als de IND de asielzoeker afwijst, kan de asielzoeker in beroep gaan bij de rechtbank. Als ook de rechter negatief oordeelt, moet de asielzoeker Nederland verlaten. Hij kan dan nog wel in hoger beroep gaan bij de Raad van State, maar de uitspraak op het hoger beroep mag hij niet in Nederland afwachten.

Asielzoekers die gedurende de procedure in Nederland mogen blijven - worden in afwachting van de definitieve beslissing - naar een asielzoekerscentrum overgebracht.

Hier nemen zij deel aan cursussen Nederlands en maatschappijoriëntatie.

Is de definitieve beslissing positief, dan krijgt de asielzoeker een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd. Hij komt tevens in aanmerking voor een woning. Na legaal verblijf in Nederland van vijf jaar of langer kan de vreemdeling een vergunning voor onbepaalde tijd aanvragen of een verzoek tot naturalisatie doen.

Als de definitieve beslissing negatief is, zal de asielzoeker alsnog Nederland moeten verlaten.

8. Welke vormen van opvang zijn er?

De opvangvoorzieningen van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) zullen worden opgesplitst in twee soorten locaties voor twee verschillende categorieën asielzoekers. Met het instellen van twee soorten locaties wordt het signaal 'niet toelaten betekent terugkeren' sterker afgegeven. Er zijn oriëntatielocaties en terugkeerlocaties. In de *oriëntatielocaties* worden asielzoekers gehuisvest die nog in afwachting zijn van een beslissing van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). In de *terugkeerlocaties* worden asielzoekers gehuisvest die een afwijzende beschikking van de IND hebben gehad, maar nog wel recht op opvang hebben, omdat men bijvoorbeeld in beroep is

gegaan tegen de afwijzing. Door twee soorten locaties te creëren wordt een helder onderscheid gemaakt tussen vreemdelingen die nog in afwachting zijn van hun asielaanvraag en vreemdelingen die reeds een negatieve beslissing van de overheid op hun asielaanvraag hebben ontvangen. Er wordt dus een verschil gemaakt in het aanbod van de voorzieningen afhankelijk van de fase van asielprocedure; voorzieningen gericht op een verblijf in Nederland tegenover voorzieningen gericht op de terugkeer naar het land van herkomst.

Naast oriëntatielocaties en terugkeerlocaties zijn er vertrek- en uitzetcentra. Een uitzetcentrum is een vorm van vreemdelingenbewaring voor uitgeprocedeerde asielzoekers en illegalen die op korte termijn verwijderbaar zijn. Een vertrekcentrum is bedoeld voor de groep van 26.000 asielzoekers die na de eerste periode van intensieve begeleiding bij hun terugkeer nog niet zijn vertrokken. Zij worden dan van hun COA-opvanglocatie overgeplaatst naar een vertrekcentrum, waar nogmaals acht weken aan hun vertrek wordt gewerkt. Allemaal ter voorkoming dat mensen als illegaal op straat belanden.

Het vertrekcentrum is niet te vergelijken met een uitzetcentrum. Er is in een vertrekcentrum geen sprake van een detentieregime.

9. Wat doet het kabinet om de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers te realiseren?

Het Nederlandse parlement heeft ingestemd met plannen om ten aanzien van asielzoekers die onder de oude vreemdelingenwet (voor april 2001) hun asielaanvraag hebben ingediend (zo'n 26.000) gedurende drie jaar een extra inspanning te leveren om hen terug te laten keren als ze uitgeprocedeed zijn. Te beginnen met 3000 afgewezen asielzoekers. De overigen zitten nog in de procedure en daarvan moet worden afgewacht of zij een verblijfsstatus krijgen, danwel afgewezen worden door de rechter. Na de definitieve negatieve beslissing van de rechter worden ze gedurende acht weken begeleid door een team van immigratiedeskundigen bij hun terugkeer. Wil iemand terugkeren, dan kan de overheid daarbij helpen. Vliegtickets worden betaald en er wordt een bepaald bedrag verstrekt om de eerste maanden in het land van herkomst weer een bestaan op te bouwen. Als men nog niet terugkeert volgt overplaatsing naar een vertrekcentrum, waar wederom acht weken lang intensief en per individu wordt gewerkt aan het vertrek.

Als iemand in bovenstaande periode van twee keer acht weken objectief kan aantonen dat hij niet terug kan keren, dan krijgt hij alsnog een verblijfsvergunning. Degenen die echter wel terug kunnen keren, maar dat niet willen, worden na het bovenstaande terugkeertraject in vreemdelingendetentie geplaatst. Terugkeer staat of valt namelijk met de medewerking van betrokkene. Pas wanneer betrokkene zelf na dit hele terugkeertraject weigert terug te keren en de overheid hem ondanks alle inspanningen daardoor niet kan uitzetten, komt hij uiteindelijk als illegaal op straat te staan. Niet omdat dat zo moet van de overheid, maar omdat men er zelf voor kiest niet terug te willen keren naar het land van herkomst.

Nederland blijft een land dat altijd openstaat voor echte vluchtelingen en dat hen ook daadwerkelijk bescherming biedt. Er is in Nederland geen sprake van intolerantie, wel van de wens om afgewezen asielzoekers die terug kunnen ook daadwerkelijk terug te laten keren naar het land van herkomst en op die manier te voorkomen dat zij als illegaal in Nederland op straat komen te staan. Bij een rechtvaardig asielbeleid hoort een effectief terugkeerbeleid!

10. Stuurt Nederland uitgeprocedeerde asielzoekers terug naar onveilige landen?

Het antwoord is eenvoudig: neen. Nederland stuurt geen afgewezen asielzoekers terug naar voor hen onveilige landen. Dit is namelijk in strijd met artikel 3 EVRM en is dus ook niet aan de orde.

11. Stuurt Nederland ook alleenstaande minderjarige asielzoekers terug?

Uitgeprocedeerde alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's) worden alleen teruggestuurd als er in het land van herkomst opvang verzekerd is, bijvoorbeeld bij familie of in een opvangtehuis.

Nederland is bereid financieel bij te dragen aan de opvang in het land van herkomst. Een eerste proefproject is gestart in Angola, waar Nederland een opvanghuis voor ama's heeft opgezet en gefinancierd.

12. Wat gebeurt er op het gebied van terugkeerbeleid in EU-verband?

De Europese Raad van Tampere (oktober 1999) sprak zich uit voor een gemeenschappelijk asiel- en migratiebeleid van de EU. Vier elementen staan daarbij centraal:

1. Partnerschap met landen van herkomst
2. Gemeenschappelijk Europees Asielbeleid
3. Eerlijke behandeling van derde landen
4. Beheer van de migratiestromen

Ten aanzien van dit laatste punt worden door de Gemeenschap terug- en overnameovereenkomsten (T&O's) afgesloten. Tevens worden standaardclausules opgenomen in andere overeenkomsten tussen de Gemeenschap en derde landen (of groepen derde landen). Ook tijdens het Nederlandse voorzitterschap in 2004 zal aan de verdere ontwikkeling van het EU asiel- en migratiebeleid worden gewerkt.